

ผลของการพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรม
การดูแลตนเองต่อการควบคุมโรคเบาหวาน

The Effect of Self-Care Supportive System on Diabetic Control

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

2540

ISBN 974 - 588 - 695 - 5

สงวนลิขสิทธิ์

๐๗

๑๖๕๖

๕๕๔๐

Copyright by Mahidol University

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรม การดูแลตนเองต่อการควบคุมโรคเบาหวาน

ชื่อผู้วิจัย อูระณี รัตนพิทักษ์

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บังอร ผลเนืองมา วท.บ. , M.S.

พรศรี ศรีอัฐภาพร วท.บ., ค.ม.

วรรณิ นิธิยานันท์ พ.บ.

ลือชัย ศรีเงินยวง ค.บ., สค.ม.

วันที่สำเร็จการศึกษา 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540

บทคัดย่อ

โรคเบาหวานเป็นโรคที่รักษาไม่หายขาดแต่สามารถควบคุมได้ ผู้ป่วยจึงต้องมีพฤติกรรม การดูแลตนเองอย่างถูกต้อง การที่จะส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีการควบคุมโรคที่ดี จำเป็นต้องทราบปัจจัยและปัญหาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดูแลตนเอง การพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรม การดูแลตนเองถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพยาบาลที่ช่วยให้การควบคุมโรคมีประสิทธิภาพดี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรม การดูแลตนเองต่อการควบคุมโรคเบาหวาน รวมทั้งประเมิน ความรู้และพฤติกรรม การดูแลตนเอง ภาวะการควบคุมโรค และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยปฏิบัติการและประยุกต์กรอบแนวคิด PRECEDE FRAMEWORK ของ L.W. GREEN เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดูแลตนเอง ร่วมกับการอภิปรายกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ที่มารับการรักษา ณ คลินิกโรคเบาหวาน ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช ระหว่างเดือนกันยายน 2538 ถึงกุมภาพันธ์ 2539 โดยทราบว่าเป็นโรคเบาหวานและได้รับการรักษามาแล้วไม่เกิน 3 ปี เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ควบคุมโรคได้ไม่ดี จำนวน 23 คน ก่อนการศึกษาผู้วิจัยได้ประเมินการควบคุมโรค โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความรู้เรื่องโรค

เบาหวาน และสัมภาระณ์พฤติกรรมการดูแลตนเอง ด้วยการพูดคุยสัมภาระณ์ระดับลึกอย่างมีแบบแผนในเดือนที่ 1 และเดือนที่ 2 เดือนละ 1 ครั้ง รวม 2 ครั้ง เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง ในเดือนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมาเข้าร่วมอภิปรายเพื่อค้นหาปัญหา โดยใช้การพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุน ร่วมกันวางแผนแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และให้กลุ่มตัวอย่างทดลองนำไปปฏิบัติ แล้วติดตามประเมินผลการควบคุมโรคเบาหวาน ในเดือนที่ 4 พฤติกรรมใดที่กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติ และมีผลดีต่อการควบคุมโรค ก็สนับสนุนให้คงไว้ ส่วนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้กระตุ้นให้ร่วมค้นหาวิธีการแก้ไข วางแผนและนำไปทดลองปฏิบัติใหม่ กิจกรรมดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องทุกเดือนจนถึงเดือนที่ 6 จึงรวบรวมผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบค่าทางสถิติด้วย T. TEST ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เมื่อสิ้นสุดการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องโรคเบาหวานและการปฏิบัติตนเพื่อ การดูแลตนเองดีกว่าก่อนการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001
2. เปรียบเทียบการควบคุมโรคของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างก่อนการศึกษา กับเดือนที่ 4 และระหว่างก่อนการศึกษากับสิ้นสุดการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. เมื่อสิ้นสุดการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความพึงพอใจมากต่อการเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 95.7
4. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีปัญหาในการดูแลตนเองดังต่อไปนี้
  - 4.1 กลัวและวิตกกังวลเมื่อทราบว่าเป็นโรคเบาหวาน
  - 4.2 ปฏิเสธไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นโรคเบาหวาน
  - 4.3 ไม่มีความรู้เรื่องการควบคุมอาหารและการออกกำลังกาย
  - 4.4 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับใช้ยารักษาโรคเบาหวาน
  - 4.5 มีโอกาสเกิดแผลและเนื้อตายที่เท้าได้ง่าย
  - 4.6 ไม่เห็นความสำคัญ-ไม่มีความรู้ในการติดตามผลและการประเมินผลการรักษาด้วยตนเอง
  - 4.7 มีโอกาสมารับการรักษาไม่ต่อเนื่อง

ผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุน เป็นกิจกรรมการพยาบาลที่ควรจะได้รับ การสนับสนุนให้เป็นส่วนสำคัญในระบบบริการสุขภาพอนามัย เพื่อให้การควบคุมโรคเบาหวาน โดยมีแพทย์ พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา นักโภชนากร เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่เวชศาสตร์ฟื้นฟูฯทำงานร่วมกันเพื่อเป็นที่ปรึกษาและช่วยเอื้ออำนวยประโยชน์

แก่ผู้ป่วยในลักษณะสหวิทยาการ(Multidisciplinary Team) พร้อมทั้งร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการติดตามผู้ป่วยกลุ่มนี้ ว่ายังคงมีพฤติกรรมควบคุมโรคอย่างต่อเนื่องหรือไม่ และประเมินการนำการพยาบาลระบบส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรมควบคุมโรค ไปใช้กับผู้ป่วยที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลต่อไป

Thesis Title   The Effect Of Self-Care Supportive System On Diabetic Control

Name   Uraanee Ratanapitak

Degree   Master of Nursing (Adult Nursing)

Thesis Supervisory Committee

Bangor Pholnuangma , B.Sc. , M.S.

Pornsri Sriussadaporn , B.Sc. , M.A.

Wanee Nitiyannant , M.D.

Luechai Sri-ngernyngang , B.A. , M.A.

Date of Graduation 20 February B.E. 2540 (1997)

ABSTRACT

Diabetes is a chronic disease that can be effectively control. In order to do this, however, patients have to know all relevant factors perpetuating the severity of their illness and leading to effective proper self-care. Moreover, SC. (Self-Care Supportive System) by means of self-care behavior is considered an effective measure in the treatment process. Therefore , the objectives of this thesis were to examine the relationship between SC. by means of proper self- care and its effectiveness on diabetic control as well as to evaluate patient's knowledge, self-care behavior, and level of satisfaction based on participation in 6 months of SCSS..

The research methodology was based on the PRECEDE Framework of L.W .Green Model . The study analyzed influential factors on self- care behavior and group discussion among 23 purposely selected diabetic patients attending the diabetic clinic at the Out Patient Department , Siriraj Hospital , Thailand from September 1995 to February 1996.

All subjects were NIDDM (Non Insulin Dependent Diabetes Millitus) and were selected on the basis that they were under treatment for less than 3 years, and their illness was not effectively under control. Prior to the study, the researcher evaluated the patients' knowledge

on diabetes and its control by using a questionnaire and two indepth interviews after the first and the second months of the treatment. Patients were asked to participate in group discussion on the root causes of unhealthy habits and set up appropriate guidelines and measures to eradicate existing problems within the SCSS. The patients were asked to strictly follow such guidelines and were later evaluated on diabetic control after the fourth month. Desirable, effective illness-control behaviours were encouraged and undesirable behaviors were identified. New strategies were applied to cope with problems and hence encourage the following of the correct guidelines. After a six-month period, data were collected and analyzed by using T-Test. The findings were as follows:

1. Upon completion of the program, the level of knowledge and behavior self-care control among diabetic patients were significantly improved ($p < .001$)

2. Diabetic control index prior to the study in comparison between the first VS four month period and the first VS six month period were significantly improved. ($p < .001$)

3. 95.7% of the controlled groups expressed a high level of satisfaction in participating in all relevant activities.

4. The finding indicated that the existing problems incurred among the controlling group were as follows:

4.1 Fear and anxiety on being informed of Diabetes Millitus.

4.2 Self-denial of Diabetes Millitus.

4.3 Not having knowledge about diet control and physical exercise.

4.4 Not having knowledge about medication or hypoglycemic drugs.

4.5 Opportunity of having wounds and slough on feet.

4.6 Not realizing the importance of treatment and lack of knowledge in continuous follow-up and evaluation.

4.7 Not having ongoing treatment.

Based on the results, it is highly recommended that self-care supportive system be promoted in providing health care services, particularly in case of the treatment of diabetic patients. A multi-disciplinary team approach is also encouraged in giving proper treatment since it focuses on group process of problem identification and finding solutions.